नः प्रयत्नवद्भ्याम्" मालतीमा० । पाणिनिमते द्विपदम् अतएव चिद्घनशब्दघटितमन्त्रान् प्रदकाराः द्विपदतया मेदुः

केचुक न० कचु+स्वार्थे क पृषो० । कचुपदार्थे त्रिका० ।

केणिका स्त्री के मूर्द्धि कुत्सितः अणकः स्त्रीत्वं लोकात् । पटकुट्याम् (तावु) पटमण्डपे हेमच० ।

केत मन्त्रणे निःश्रावणे (यथोचितभाषणे) च अद० चु० उ० सक० सेट् । केतयति ते अचिकेतत् त केतयाम् बभूव आस चकार चक्रे । केतितः सङ्केतः "चत्वरमर्माणमथाऽऽशौ केतयेत् कुलजं द्विजम्" भा० आनु० १५९५ "केतितस्तु यथान्यायं हव्यकव्ये द्विजोत्तमः" मनुः । सम्+इच्छाभेदे शब्दस्यार्थबोधकव्यापारे । "सङ्केतो गृहीते जातौ गुणद्रव्यक्रियासु च" काव्यप्र० "साक्षात् सङ्केतितं योऽर्थम्" सा० द० अभिप्रायसूचके चेष्टाभेदे (इसारा) सक० "नामगृहीतं कृतसङ्केतम्" जय० "कान्तार्थिनी तु या याति सङ्केतं साऽभिसारिका" अमरः

केत पु० कित-आधारे घञ् । १निवासे "अवजकुलिशाङ्कुश केतुकेतैः" भाग०१,१६,२६, भावे घञ् । २वासे च "अवाङ्मुखाः पक्षिगणाः विशन्ति केतार्थमिवाशु वृक्षम्" भा० क० ४२२८ । ३प्रज्ञायां निरुक्त० ४संकल्पे "देवासो अनु केतमायन्" ऋ० ४,२६,२, । "केतं संकल्पम्" भा० । ५मन्त्रणे च । "आविष्टना पौंसवनस्य केतम्" ऋ०७,१८,२५, "केतं मन्त्रणम्" भा० ६ज्ञातरि त्रि० । "प्रकेतोऽसि रुद्रेभ्यः" ताण्ड्य० ब्रा०१,१९,१०, प्रकेतः प्रकृष्टं ज्ञातासि" भा० । ७ध्वजे पु०

केतक पु०कित-निवासे ण्वुल् । "केतकः सूचिकापुष्पोजम्बुकः क्रकचच्छदः" इत्युज्ज्वलदत्ते । २तत्पुष्पे न० । "स्फुरितभृङ्गमृगच्छवि केतकम्" माघः । गौरादि० ङीष् । ३केतकीत्यपि तद्वृक्षे स्त्री । "सुवर्णकेतकी तुल्या लघुपुष्पा सुगन्धिनी" भावप्र० । "केतकः कटुकः स्वादुर्लघुस्तिक्तः कफापहः" भावप्र० । केतक्याः पुष्पम् अण् तस्य बहुलं लुक् लुकि स्त्रीप्रत्ययस्यापि लुक् । केतक ४तत्पुष्पे न० । बहुलग्रहणात् पाटलादिवत् स्त्रीप्रत्ययस्य क्वचित् न लुक् । "केतकीपत्रगर्भा" अर्द्धवेदित्यनुवृत्तौ "न केतक्या सदाशिवम्" नैष० टी० मल्लिनाथधृतवाक्यम् । आ०त० शिवपूजनाधिकारे भविष्यपु० "केतकी चाति उक्तश्च कुन्दो यूथी मल्लिका । शिरीषसर्ज्जबन्धूककुसुमानि विवर्ज्जयेत्" । एवं शिवपूजने तत्पुष्पस्य निषेधात् रामभि० शिवद्विष्टमिति तत्पर्य्यायं उक्तम् । अतएव नैषधे "विनिद्रपत्रालिगतालिकैतवानुरूपगाङ्गचूडामणिवर्जनार्जितम् । दधानमाशास्तु चरिष्णु दुर्यशः स कौतुकी तत्र ददर्श केतकम्" नैष० वर्णितम् वर्णितश्च तस्याः क्रकचाकारपत्राद्यतत्वादि यथा "वियोगभाजां हृदि कण्टकैः कटुर्निधीयसे कर्णिशरः स्मरेण यत् । ततोदुराकर्षतया तदन्तकृद्विगीयसे मन्मथदेहदाहिना । त्वदग्रसूचीसचिवः स कामिनो मनोभवः सीव्यति दुर्यशःपटौ । स्फुटञ्च पत्रैः करपत्रमूर्त्तिभिर्वियोगिहृद्दारुणि दारुणायसे । धनुर्म्मधुस्विन्नकरोऽपि भीमजापरं परागैस्तव धूलिहस्तयन् । प्रसूनधन्वा शरसात्करोति मामिति क्रुधाऽऽक्रुशद्यत तेन कैतकम्" । कैतकमित्यत्र अणो न लुक् । पुष्पफलभिन्ने तु णाणो लुक् । "अगमत् कैतकं रजः" रघुः । केत+स्वार्थे क । ५ध्वजे पु० । "सारोहायुधकेतकान्" भा०क०२४अ०अत्र बहुव्रीहौ-कप् इति तु व्याख्यः

केतन न० कित-भावाधिकरणकर्म्मकरणेषु यथायथं ल्युट् । १निमन्त्रणे,२ध्वजे,३अम०।४चिह्ने,५गृहे हेमच०।६स्थाने शब्दरत्ना० । ७ज्ञाने मेदि० । तत्र निमन्त्रणे "प्रतिगृह्य द्विजोविद्वानेकोद्दिष्टस्य केतनम्" मनुः । "यावन्तः पतिताविप्रा जाड्योन्मत्तास्तथैव च । दैवे वाथथ वा पित्र्ये तावद्वा हन्ति केतनम्" । मनुः वासे "न तत्र वृक्षच्छाया वा पानीयं केतनानि च" भा०व०१३३६९ । ध्वजे । "भग्नं भीमेन मरुता भवतो रथकेतनम्" वेणी० "समाललम्बे दशराजकेतनः" कुमा० "व्यद्रवन्त रथे भीता विकीर्णायुधकेतनाः" भा०व० १४३०० ।

केतु पु० चाय-तु क्यादेशः । १प्रज्ञायां निरु० २राहोरर्द्धदेहाकारे ग्रहभेदे ज्यो० ३दीप्तौ हेमच० ४पताकायां चिह्ने ५ज्योतिषे प्रसिद्धे ६उत्पातभेदे च या ब० व० मेदि० तद्भेदश्च दृ० सं० ११अ० उक्तो यथा "गार्गीयं शिखिचारं पाराशरमसितदेवलकृतं च । अन्यांश्च बहून्दृष्ट्वा क्रियतेऽयमनाकुलप्रचारः । दर्शनमस्तमयो या न गणितविधिर्नास्य शक्यते ज्ञातुम् । दिव्यान्तरिक्षभौमास्त्रिविधाः स्युः केतवो यस्मात् । अद्भुताधेऽनलरूपं यस्मिंस्तत् केतुरूपमेवोक्तम् । खद्योतपिशाचालयमणिरत्नादीन् परित्यज्य । ध्वजयक्षभवनतरुतुरगकुञ्जराद्येष्वथान्तरिक्षास्ते । दिव्या नक्षत्रोत्था भौमाः स्युरतोऽन्यथा शिखिनः । शतमेकाधिकमेके सहस्रमपरे वदन्ति केतूनाम् । बहुरूपमेकमेव प्राह मुनिर्नारदः केतुम् यद्येको यदि बहवः किमनेन फलं तु सर्वथा वाच्यम्